

Kapitola 7. Hodnocení některých induktivních argumentů.

Cílem této kapitoly je ukázat, jak má probíhat hodnocení některých nejběžnějších induktivních argumentů.

Klíčové pojmy

Argument autoritou, expert, argument ad hominem (proti člověku), argument z analogie, primární a sekundární analogát, podstatné vlastnosti, podstatný rozdíl.

Výklad

1. Argument autoritou

Argument, ve kterém se tvrzení zdůvodňuje tím, že ji zastává nějaká doporučená osoba nebo skupina osob.

Schéma:

P1. X tvrdí, že P
Z P

Příklad

Tak velké výdaje na zbrojení povedou nutně k ekonomické katastrofě. Einstein tvrdí, že obrovské náklady na zbrojení jsou příznakem politické nestability a mohou oddálit konec recese.

A: Mladý má talent, tak bude dělat muziku.

B: No jo, ale k tomu je potřeba taky píle. Nedávno jsem četl Koukolíka a ten tvrdí, že talent má jen pětiprocentní podíl na úspěchu kariéry.

Myslím, že je třeba jíst málo masa a hodně zeleniny. Moje sousek, která pracovala dvacet let ve zdravotní poradně tvrdí, že po třicítce člověk vůbec nepotřebuje k životu maso, které navíc škodí srdci.

Analýza argumentu autoritou

K úspěšnému zhodnocení kvality argumentu autoritou musíte odpovědět na následující otázky:

1. Je osoba, na níž se argumentující odvolává, expertem v oblasti, do níž spadá zkoumaný problém?

Expert může být v závislosti na dané situaci:

Někdo, kdo má dostatečné znalosti

Někdo, kdo má přístup k informacím

Svědék události

Nemocný

Dítě

Neangažovaná osoba

2. Odpovídá výpověď dané osoby jejím přesvědčením? Existuje podezření, že daná osoba je podplacená, jedná pod nátlakem, vlivem silných emocí?

3. Jaké jsou názory jiných expertů?

4. *Byla výpověď experta argumentujícím dobře pochopena, citována, interpretována?*

Expert: Výtažek z marihuany lze použít k léčení některých chorob žlučníku

Laik: Experti dokázali, že marihuana je zdravá

5. *Je dostatečně upřesněno, či tvrzení jsou citována?*

„Nejlepší zubní lékaři doporučují...“

„Obecně se má za to...“

2. Argument ad hominem

Argument, jímž se oponuje tvrzení nějaké osoby poukazem na znaky té osoby (jednání, světový názor, původ, pohlaví). Tedy neargumentujeme proti tvrzení protivníka, ale proti jeho osobě, a tím až zprostředkovaně proti důvěryhodnosti jeho tvrzení.

Příklad

Předseda Laker tvrdí, že kroky vlády zcela zničí zemědělství, ale Laker je přece hlupák, který nemá pojem o ekonomii.

Myslíš, že láska stačí k tomu, abys byl šťastný? Taky jsem si to myslel, když jsem byl ve tvém věku.

Říkáš, že kouření je škodlivé – a sám kouříš!

Druhy argumentu ad hominem

typ 1 - Poukaz na nedostatek kompetence, objektivnosti apod. dané osoby

Sachs tvrdí, že svobodní zednáři tajně řídili všechny nejvýznamnější události 19. a 20. století, ale není schopen uvést data prusko-francouzské války, nic neví o atentátu v Sarajevě v roce 1914, ani neslyšel o velké krizi třicátých let.

Hodnocení

Jde o opak argumentu z autority. Lze použít kriteria pro zkoumání argumentu z autority:

Je dotyčný expert? Argumentuje v souladu s vlastním přesvědčením? Co jiní experti?...

Zkoumáme, zda napadané charakteristiky dané osoby mají podstatnou vazbu na věrohodnost jeho tvrzení

Pan X tvrdí, že vláda provádí chybnou politiku, a zatím manželka bratrance babičky pana X je ve vězení za podvod.

V tomto příkladu zjevně je malé spojení mezi okolnostmi pana X a jeho tvrzením. Tento argument je tedy velmi slabý.

typ 2 - Rozpor mezi prezentovaným názorem a jednáním

Poslanec Kaděra požaduje zastavení výstavby hypermarketů. Ale jak informoval tisk, minulou neděli poslanec Kaděra spolu s celou rodinou nakupoval v Tescu.

Tvrdíš, že lež je vždy špatná – a přece jsi sám lhal, když...

Hodnocení

Hodnocení spočívá v uvážení, zda existuje skutečný rozpor mezi tvrzením dané osoby a jejím jednáním?

Existuje skutečně rozpor mezi odmítáním výstavby hypermarketů a nakupováním v Tesco?

Existuje skutečně rozpor mezi tvrzením, že každá lež je špatná, a lhaním?

3. Argument z analogie

Argumentace založena na podobnosti dvou objektů, situací, jednání apod.

Jelikož nazýváme teroristou bin Ládina proto, že jím vedená organizace usmrtila svými útoky mnoho nevinných lidí, pak se sluší dát nálepku teroristy také prezidentu Bushovi. Když vydal rozkaz k útoku na Afghánistán, způsobil smrt stovek, ne-li tisíců nevinných obětí.

Jestliže sérum zabralo na krysách, jejichž imunitní systém je velmi podobný lidskému, bude tedy účinné i pro lidi.

Obecná struktura argumentu:

P1. Primární analogát má charakteristiky P, Q, R.... a Z

P2. Sekundární analogát má charakteristiky P, Q, R

Z. Sekundární analogát má také charakteristiku Z

Primární analogát je objekt, nebo situace, který je nám znám a se kterým srovnáváme objekt či situaci, kterou chceme kriticky posoudit. Sekundární analogát je objekt nebo situace, na niž si chceme na základě podobnosti s primárním analogátem udělat názor.

Příklad

Argument: Je špatné zabíjet zvířata, protože je špatné zabíjet lidi.

Primární analogát – člověk

Charakteristiky primárního analogátu: živý organismus, schopnost vnímat bolest, schopnost prožívat slast a strast, zabitím mu upíráme potenciální slasti v budoucnu, je špatné člověka zabít.

Sekundární analogát – zvíře

Charakteristiky sekundárního analogátu: živý organismus, schopnost vnímat bolest, schopnost prožívat slast a strast, zabitím mu upíráme potenciální slasti v budoucnu.

Závěr - je také špatné zabíjet zvířata.

Argument je založen na tomto principu: protože zvíře sdílí s člověkem většinu uvedených vlastností, pak také bude sdílet poslední uvedenou charakteristiku, že je špatné jej zabít.

Hodnocení

Spočívá v hodnocení kvality podobnosti mezi analogáty: podobnost se musí zakládat na *podstatných znacích* a nesmí existovat *podstatné rozdíly* mezi analogáty.

příklad

Automobil A má bílou barvu, polstrovaný volant a dva airbagy. Má také nízkou spotřebu paliva. Automobil B má také bílou barvu, polstrovaný volant a dva airbagy. Je tedy pravděpodobné, že má také nízkou spotřebu paliva

Srovnávané znaky automobilů *nejsou podstatné* v tom smyslu, že z nich neplyne s vysokou pravděpodobností také výskyt znaku diskutovaného, tedy spotřeba paliva.

Srovnej:

Automobil A má motor s nízkým obsahem, aerodynamický design a správně nahuštěné pneumatiky. Má také nízkou spotřebu paliva.

Automobil B má také motor s nízkým obsahem, aerodynamický design a správně nahuštěné pneumatiky.

Je pravděpodobné, že automobil A má také nízkou spotřebu paliva.

Zde citované charakteristiky *jsou podstatné* pro spotřebu paliva. Argument je tedy silný, za předpokladu, že neexistuje další skrytý podstatný rozdíl, např. hmotnost vozidla

V této části jsme se zaměřili na podrobnější analýzu tří významných induktivních argumentů. Tyto reprezentují jedny z nejčastějších způsobů argumentace v každodenním životě. Většinu názorů přijímáme, protože nám je někdo řekl a my mu věříme (argument z autority), nebo protože jsme si podobné názory utvořili již v jiných situacích (argument z analogie). Naopak často odmítáme názory právě proto, že nedůvěřujeme osobě, která tyto názory obhájí. Jak uvidíme v sekci o logických klamech, existuje jen tenká linie mezi korektním užitím těchto argumentů a jejich zneužitím.